

Pengetrangens Afhjælpelse

Taler

Ole Olsen Aaset

Dato

12 februar 1821

Sted

Stortinget

1 Hr. Præsident!

Flere bekjendt, at Agerdyrkningen i de senere Aar har gjort betydelige
Fremskridt, især i visse Dele af Landet, og i de fleste Egne tvende paafølgende
5 frugtbare Aar; men, med alt dette, saa har dog Norges Indbyggere ikke kunnet
ophjælpes og opretholde sig, og betale sine trykkende svære Udgifter, Told,
Skatter med andre betydelige Onera; ligesom det maa være Enhver i denne
Repræsentation bekjendt, at Landet og Kjøbstædernes Indbyggere ere i den
største Forlegenhed og Nød til Udgifternes Bestridelse, ja i en synkefærdig
10 Tilstand, med stoppede Hjælpekilder, deres Handel og Skibsfart i Staae, især
Trælaster-Handelen; den daglig i høi Grad tiltagende Pengetrang, som foraarsager
og stopper Landets Productions-Grene.

Hvis fornemste Aarsag er, kommen fra Fortiden, Tidsomvæltning i det Dansk-
15 Norske Pengevæsens totale Undergang (inden Foreningen med Sverige), den
Danske Regjerings Misgreb, ved at have en Dansk-Norsk Flaade i Kjøbenhavn
uden Forsvar, en Armee i Holsteen uden Nytte, derfor maa nu den Norske
Nation lide af de ulægte Saar - forladt, lammet og opslugt Levninger af enhver
vindskibelig Mands Formue.

20

Den Norske Banks Pengemasse staaer i intet Forhold til Norges Folkemængde,
om Roullancen var 4 Millioner Species, da Folkemængden er omtrent en
Million, saa bliver der da kun 4 Spdlr. til ethvert Individ, og naar for Exempel
4,000 Mænd i Landet havde 1000 Spd. hver, saa udgjør samme Bankens hele
25 cirkulerende Seddelmasse, og Resten af Folkemængden ikke fuldt en Million,
slet intet. Men i al Verden, hvorledes kan da disse opretholdes og betale sine
Udgifter til Staten, Told, Skat og Onera, samt producere sine Producter uden
Penge? Hvis Mangel maa være indlysende for enhver, som nogenledes er
udrustet med sunde Natur-Pund. Og, naar det er indlysende at Norges

Pengemasse ikke staaer i forhold til Folkemængden, og hvorfor afhjælper man ikke den? men hvorfra, og paa hvilken retteste Maade finder man Fond til Pengemassens Forøgelse, matte jeg spørge? Omendskjønt jeg troer at det findes Udveie, naar Storthinget kun bliver enig om hvilken forholdsmæssig Sum? Og
35 hvorfor kulkastede man Laane- og Disconto-Indretningerne til Beløb 800,000 Spd. saa pludselig, i hvis Følge Concurer og tildeels at blive tvungen fra Gaard og Eiendom, som man har kunnet svare naar den har vedvaret nogen Tid, og dens Sedler tagne i alle Oppebørsler, saa har samme hjulpet paa nærværende ødeleggende Pengetrang for det Norske Folk, samt Statsobligationer, eller med
40 andre Ord, 18 Maaneders-Obligationer, er ligesaa et sørgelig Budskab for Statens Vel! men Statens Eiendom og Laantagerne undergravet til Undergang, ligesom den Skibbrudne, der griber til ethvert Redningsmiddel.

Men nu har man etableret et udenlands Laan mod mageløse svære og maaskee
45 ulovlige Renter, som vandre udaf Landet. Det jeg ikke kan begribe Hensigten at gavne til Landets Vel, og aabne de stoppede Hjælpekilder, samt forøge den Norske circulerende Seddelmasse, men maaskee et Middel til Luxux og Fliterstads at indføre i Landet og Laantagernes Formue ødelagt.

Man har sagt til Vished, at førend vi opnaaede det for Norge uheldige Aar 1807, havde Norge i Circulerings Middel aarlig over 8 Millioner gode al pari mod udenlandske Penge, med en for Landet florerende Handel og Skibsfart; men nu skal man kun hjælpe sig frem med mindre end det halve, uden at have nogen offentlig eller privat Casse at kunne erholde Laan af, som i Fortiden vare mange.
55

Pengevæsenets Værdie, Stigen, Falden og den synkende Cours beroer paa et Lands meer og mindre Kornavling, Producters Producering; Handelens Over- eller Underballance bliver unægtelig at forstaae saaledes: at naar udskibes meer
60 end indskibes, da er Landets Penge gode i Overballance mod endeel udenlandske Penge; men det Modsatte indfinder sig, naar indskibes meer end udskibes; og hvorledes kan Udførselen overgaae Indførselen, naar ingen Penge haves eller kunne faaes, eller erholdes til at producere sine Producter, om de endog kunne afsættes til Fordeel i Udlandet? Saa hastig som mueligt at udfinde
65 Udveie til at afhjælpe Landets og Folkets ødelæggende Pengetrang, maa være Storthingets Pligt at raadslaae, bedømme, drøfte og komme til Enhed derom inden andre mindre vigtige Ting forhandles?

- 70 Da Erfaring har viist os fra flere Kanter, at Mand og Mand i Landet ikke kan
betale Mand og Mand sit, som har foraarsaget en uhørt Mængde Gjelds-
Processer, Udpantning, Execution og Auctioner flere Gange, uden at kunne
tilveiebringe noget Betalings-Middel, om han saa var vederhæftig Mand, uden
75 Nytte for Creditor, men Debtors Gjeld daglig forøget ved Omkostninger og
Renter, saaledes at være undergravet til Undergang, sadt udaf Stand til at
opretholde sin Deel til Staten, sig selv og Familie, og tilsidst maa blive en
Gjenstand for Fattigvæseners Omhu; men hvilket Fattigvæsen kan opretholde
dem Alle, bliver nok en uopløselig Gaade.
- 80 I øvrigt, for ikke at kjede Stortinget med min Tale, opsættes det Mere jeg har at
sige til en anden Tid. Ligesom Stortinget er i Besiddelse af Mænd, besjælede
med større Indsigter og Talenter end jeg, bør saa hastig som muelig indkomme
med Lovforslag til Odelstinget til Pengetrangens Afhjælpelse.

85

Kilde

Storthings Forhandlinger i Aaret 1821, del I, s. 92-97.

Emner

Innlegg i Stortinget

90

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/pengetrangens-afhjaelpelse>

95

100

105